

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2Cdo/143/2017
Identifikačné číslo spisu:	1415213232
Dátum vydania rozhodnutia:	30.08.2017
Meno a priezvisko:	JUDr. Mária Trubanová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2017:1415213232.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci starostlivosti o maloletú G. Y., nar. C. XXXX, bývajúcej u matky, dieťa rodičov: matky P. Y., bývajúcej v N., zastúpenej Advokátskou kanceláriou UNITED LAWYERS, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Miletičova č. 23 a otca G. L., bývajúceho v U., zastúpeného Mgr. Máriou Čechovou, advokátkou s o sídlom v Pezinku, kpt. Jaroša č. 9, obaja so štátnou príslušnosťou SR, o návrhu otca na zmenu úpravy výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu, vedenej na Okresnom súde Bratislava II pod sp. zn. 49P/293/2015, o dovolaní otca proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 8. februára 2017 sp. zn. 11CoP/399/2016, takto

rozhodol:

Uznesenie Krajského súdu v Bratislave z 8. februára 2017 sp. zn. 11CoP/399/2016 z r u š u j e a v e c v r a c i a t o m u t o s ú d u n a d ě a ľ š i e k o n a n i e .

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava II (ďalej len „súd prvej inštancie“) uznesením zo dňa 19. apríla 2016, č. k. 49P/293/2015-51 zastavil konanie o návrhu otca na zmenu úpravy výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu, doručeného súdu prvej inštancie dňa 9. novembra 2015. Žiadnemu z účastníkov konania nepriznal právo na náhradu trov konania. Svoje rozhodnutie odôvodnil § 103, § 104 ods. 1, § 146 ods. 1 písm. c/ zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení účinnom do 30. júna 2016 (ďalej len „O.s.p.“), čl. 8 Nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1374/200 (ďalej len „Nariadenie Brusel IIa“) a tým, že mal v konaní preukázaný obvyklý pobyt maloletej v Rakúskej republike, čo predstavovalo neodstrániteľnú podmienku konania.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) na základe odvolania otca uznesením z 8. februára 2017 sp. zn. 11CoP/399/2016 rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správne v zmysle § 2 ods. 1 zákona č. 161/2015 Z.z. Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „CMP“) a § 387 ods. 1 zákona č. 160/2015 Civilného sporového poriadku, (ďalej len „CSP“) aj napriek tomu, že súd prvej inštancie v danom prípade odôvodnil výrok o zastavení konania o návrhu otca na zvýšenie výživného na maloletú, ako aj zastavenie konania o návrhu otca na zverenie maloletej do osobnej starostlivosti matky a

určenia, aby maloletú zastupovali obidvaja rodičia a spravovali jej majetok nesprávnym ustanovením, avšak uvedené odôvodnenie nemalo vplyv na vecnú správnosť tohto výroku. Z obsahu spisového materiálu vyplynulo, že otec sa svojím návrhom domáhal jednak zverenia maloletej do osobnej starostlivosti matky, jednak určenia, aby maloletú zastupovali obidvaja rodičia a spravovali jej majetok, jednak zmeny úpravy styku s maloletou a jednak zvýšenia jeho výživovacej povinnosti voči maloletej. Odvolací súd z pripojeného spisu zistil, že uznesením súdu prvej inštancie č. k. 59P/23/2015-69 bolo konanie o návrhu matky na úpravu práv a povinností k maloletej, ako aj o návrhu na zvýšenie výživného na maloletú zastavené z dôvodu späťvzatia návrhu matkou po tom, čo bola matka informovaná o nedostatku právomoci slovenského súdu, a preto podala návrh na zvýšenie výživovacej povinnosti otca voči maloletej na súde v Rakúskej republike. Odvolací súd sa v plnom rozsahu stotožnil s názorom súdu prvej inštancie, na základe ktorého zastavil konanie o návrhu na zmenu úpravy styku otca s maloletým dieťaťom založenom na obvyklom pobyte maloletej v Rakúsku a čl. 8 ods. 1 Nariadenia Brusel IIa. Odvolací súd však vzhľadom na právnu úpravu v Nariadení o výživnom a právoplatný rozsudok súdu prvej inštancie zo dňa 12. novembra 2010, č. k. 51C/104/2010-39, považuje zastavenie konania o návrhu otca o zverenie maloletej do osobnej starostlivosti matky a určenia, aby maloletú zastupovali obidvaja rodičia a spravovali jej majetok založený na totožnom článku Nariadenia Brusel IIa (čl. 8 ods. 1), ako v prípade konania o zmene úpravy styku s maloletou, za nesprávny. Predmetným rozsudkom č. k. 51C/104/2010-39 bolo jednak manželstvo rodičov rozvedené a jednak bola schválená aj rodičovská dohoda o zverení maloletej do osobnej starostlivosti matky a dohoda o spravovaní majetku maloletej a jej zastupovaní obidvoma rodičmi. Na základe uvedeného mal súd prvej inštancie konanie vo veci zverenia maloletej do osobnej starostlivosti matky a určenia, aby maloletú zastupovali obidvaja rodičia a spravovali jej majetok, zastaviť pre prekážku veci rozhodnutej. V zmysle čl. 8 ods. 1 Nariadenia Brusel IIa je pre určenie právomoci na konanie o rodičovských právach a povinnostiach rozhodujúci obvyklý pobyt dieťaťa v čase začatia konania. Súd prvej inštancie dospel k správne mu názoru o obvyklom pobyte maloletej v Rakúskej republike, pretože maloletá tam žije od apríla 2014 a v súčasnosti tam navštevuje aj školské zariadenie, a preto aj odvolací súd zastáva tento zhodný názor o určení obvyklého pobytu maloletej. V prípade výživného poukázal odvolací súd na skutočnosť, že je potrebné mať na zreteli oddelenú právomoc na rozhodovanie o výživnom od právomoci na úpravu výkonu rodičovských práv a povinností, nakoľko sú upravené dvomi samostatnými nariadeniami. Súdu prvej inštancie odvolací súd vytkol to, že v prípade výživovacej povinnosti je nutné venovať pozornosť úprave Nariadenia o výživnom, avšak súd prvej inštancie sa vo svojom rozhodnutí riadil iba Nariadením Brusel IIa, ktoré je podstatné v tejto veci iba pre skúmanie právomoci vo veciach úpravy výkonu rodičovských práv a povinností. Odvolací súd poukázal na skutočnosť, že otcov návrh na zvýšenie výživného na maloletú bol podaný neskôr ako návrh matky na zvýšenie výživného na maloletú, ktorý podala matka dňa 22. júla 2015 v Rakúskej republike, a preto mal súd prvej inštancie prerušiť konanie o návrhu otca pre prekážku veci začatej za účelom potvrdenia právomoci súdu v Rakúskej republike. Uvedené odvolací súd posúdil ako nesprávne právne posúdenie veci súdom prvej inštancie, v dôsledku ktorého nevykonal dôkaz o prijatí právomoci. Odvolací súd uvedené nesprávnosti súdu prvej inštancie zhojil a vyzval matku, aby zdokladovala prijatie predmetnej právomoci, čo aj bolo matkou preukázané, a preto bolo potrebné konanie zastaviť pre prekážku veci začatej. Aj v prípade neexistencie prekážky začatej veci, by nebola založená právomoc slovenských súdov, pretože táto sa ďalej riadi ust. čl. 3 písm. b/ Nariadenia o výživnom, kde je právomoc daná podľa miesta obvyklého pobytu oprávnenej osoby - v danom prípade osoby majúcej nárok na výživné, čiže obvyklým pobytom maloletej dcéry, ktorý je v Rakúskej republike. Na základe uvedeného odvolací súd potvrdil napadnuté uznesenie súdu prvej inštancie. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 CSP v spojení s § 52 CMP.

3. Uvedené rozhodnutie odvolacieho súdu napadol dovolaním podaným na súde dňa 20. apríla 2017 otec maloletej dcéry (ďalej aj „dovolateľ“), ktorého prípustnosť odôvodnil ustanovením § 420 písm. f/ CSP (súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces). Dovolateľ namietal postup odvolacieho súdu, ktorý listom zo dňa 7. februára 2017 zaslal na vedomie právnej zástupkyňi otca vyjadrenie právneho zástupcu matky k jeho odvolaniu a hneď nasledujúci deň rozhodol uznesením z 8. februára 2017 sp. zn. 11CoP/399/2016 o jeho odvolaní. Otec maloletej má za to, že mu bola odňatá možnosť vyjadriť sa ku skutočnostiam uvádzaným vo vyjadrení zo strany matky. Na základe uvedeného otec

maloletej žiada, aby dovolací súd uznesenie odvolacieho súdu zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie súdu prvej inštancie.

4. Matka maloletej dcéry sa k predmetnému dovolaniu dovolateľa nevyjadrila.

5. Podľa prechodného ustanovenia § 395 ods. 1 Civilného mimosporového poriadku, zákona č. 161/2015 Z.z., (ďalej len „CMP“), ktorý sa vzťahuje na konania vo veciach vecí starostlivosti súdu o maloletých (zmena úpravy výkonu rodičovských práv a povinností) počnúc 1. júla 2016 (§ 1 a § 111 a nasl. CMP), ak § 396 neustanovuje inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti. Podľa § 395 ods. 2 CMP (ale) právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované.

6. Podľa § 2 ods. 1 CMP na konania podľa tohto zákona sa použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku (zákon č. 160/2015 Z.z., ďalej len „CSP“), ak tento zákon neustanovuje inak.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie, ktoré má predpísané náležitosti (§ 428 CSP), podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutie je potrebné zrušiť.

8. Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f/ O.s.p.). Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

9. Najvyšší súd už v rozhodnutí sp. zn. 3 Cdo 156/2014 publikovanom v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako judikát R 8/2016 uviedol, že „nevyhnutnou podmienkou zabezpečenia účinnej možnosti odvolateľa vyjadriť sa k úkonu protistrany svojou replikou je, že mu súd na toto vyjadrenie poskytne primeranú lehotu, ktorá nemôže byť kratšia ako päť dní“.

10. Vyššie uvedený judikát konštatoval, že v súlade s princípom „rovnosti zbraní“ (čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd) každá procesná strana musí mať rovnakú možnosť hájiť svoje záujmy a žiadna z nich nesmie mať podstatnú výhodu voči protistrane [viď napríklad rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo veci Delcourt proti Belgicku z roku 1970]. V súlade s právom na kontradiktórne konanie musia mať procesné strany príležitosť nielen predložiť všetky dôkazy potrebné na to, aby ich návrh uspel, ale i oboznámiť sa so všetkými ďalšími dôkazmi a pripomienkami, ktoré boli predložené, s cieľom ovplyvniť rozhodnutie súdu a vyjadriť sa k nim.

11. Predmetný judikát tiež poukázal na to, že ESLP vydal 13. januára 2015 rozsudok vo veci Trančíková proti Slovenskej republike, v ktorom sa zaoberal aj opodstatnenosťou námietky o nemožnosti vyjadriť sa k vyjadreniu protistrany v rámci odvolacieho konania. ESLP v tomto rozsudku dospel k názoru, že aj keď vyjadrenie k odvolaniu neobsahuje žiadne nové skutočnosti alebo argumenty, ku ktorým by sa procesná strana už nebola vyjadrila v predchádzajúcom priebehu konania, a prípadne ide o vyjadrenie nemajúce vplyv na rozhodnutie odvolacieho súdu, musí byť druhému účastníkovi daná možnosť oboznámiť sa s ním, ak bolo formulované ako právna a skutková argumentácia. ESLP v tomto rozsudku výslovne neuviedol, v akej lehote má byť vyjadrenie k odvolaniu doručené odvolateľovi, zo samej podstaty argumentácie ESLP ale vyplýva, že nevyhnutným je nielen to, aby sa odvolateľ mal možnosť oboznámiť s obsahom vyjadrenia protistrany k jeho odvolaniu, ale (zároveň) to, aby mal možnosť účinne vyjadriť sa v čase pred rozhodnutím odvolacieho súdu. Nevyhnutnou podmienkou zabezpečenia účinnej možnosti odvolateľa vyjadriť sa k úkonu protistrany svojou replikou teda je, že mu bude vytvorená procesná možnosť vyhotoviť svoje stanovisko tak, aby mal dostatok času na jeho prípravu. Podľa názoru najvyššieho súdu vyjadreného v uvedenom judikáte by preto mal súd doručovať odvolateľovi vyjadrenie protistrany k odvolaniu tak, aby medzi doručením vyjadrenia odvolateľovi a rozhodnutím

odvolacieho súdu neuplynul čas kratší ako päť dní. Ak tak súd nekoná, má jeho postup znaky procesnej vady uvedenej v § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.

12. V danom prípade sa matka maloletej dcéry vyjadrila k odvolaniu otca v procesnom úkone z 1. júla 2016 (viď č. l. 62 až 63 spisu). Matka maloletej v tomto úkone podrobne skutkovo a právne argumentovala a polemizovala s uplatnenými odvolacími dôvodmi dovolateľa. Predmetný procesný úkon matky maloletej zaslal odvolací súd dovolateľovi na vedomie 7. februára 2017 (viď úpravu pre súdnu kanceláriu založenú v spise na č. l. 85). Odvolací súd vydal svoje uznesenie 8. februára 2017.

13. Vzhľadom na to, že vyjadrenie matky maloletej k odvolaniu otca maloletej bolo odvolacím súdom zaslané 7. februára 2017 (otcovi doručené 13. februára 2017) a odvolací súd vydal dovolaním napadnuté uznesenie (už) 8. februára 2017, je opodstatnené konštatovanie, podľa ktorého odvolací súd v predmetnej veci konal tak, že svojím postupom založil procesnú vadu konania považovanú v čase jeho rozhodovania za znemožňujúcu realizáciu procesných práv dovolateľa (viď § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. v znení do 30. júna 2016).

14. Aj keď bolo dovolanie podané 20. apríla 2017, teda za účinnosti CSP, podľa právneho názoru dovolacieho súdu naďalej (t. j. aj po 1. júli 2016) nevyhnutnou podmienkou zabezpečenia účinnej možnosti odvolateľa vyjadriť sa k úkonu protistrany svojou replikou je, že mu súd na toto vyjadrenie poskytne primeranú lehotu. Dovolací súd poznamenáva, že pokiaľ za predchádzajúcej právnej úpravy bolo potrebné považovať za primeranú lehotu päť dní (viď R 8/2016), za súčasnej právnej úpravy - ako je to výslovne uvedené v ustanovení § 374 ods. 1 CSP - nemôže byť táto lehota kratšia ako desať dní.

15. Najvyšší súd so zreteľom na vyššie uvedené konštatuje, že odvolací súd v danej veci nesprávnym procesným postupom znemožnil dovolateľovi, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (viď § 420 písm. f/ CSP).

16. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP). Najvyšší súd v súlade s týmito ustanoveniami napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

17. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

18. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

19. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.